

**SCENARIUSZ
DO FILMU
*SUPER-
JEDNOSTKA***

TYTUŁ: W POSZUKIWANIU OPOWIEŚCI O MOIM SĄSIEDZTWIE – FILM I UWAŻNOŚĆ

Scenariusz opracowany przez Centrum Edukacji Obywatelskiej

Odbiorcy: młodzież w wieku 12–18 lat

Przedmiot: godzina wychowawcza

Podstawa programowa:

Podczas lekcji realizowane są następujące cele z kształcenia ogólnego w liceum ogólnokształcącym i technikum oraz w branżowej szkole I stopnia:

- doskonalenie umiejętności myślowo-językowych, takich jak: czytanie ze zrozumieniem, pisanie twórcze, formułowanie pytań i problemów, posługiwanie się kryteriami, uzasadnianie, wyjaśnianie, klasyfikowanie, wnioskowanie, definiowanie, posługiwanie się przykładami itp.;
- zdobywanie umiejętności formułowania samodzielnych i przemyślanych sądów [...];
- łączenie zdolności krytycznego i logicznego myślenia z umiejętnościami wyobrazeniowo-twórczymi;
- rozwijanie wrażliwości społecznej, moralnej i estetycznej;
- rozwijanie narzędzi myślowych umożliwiających uczniom obcowanie z kulturą i jej rozumienie;
- rozwijanie umiejętności współpracy w grupie i działań indywidualnych.

Cel główny:

kształtowanie u uczniów uważności oraz zainteresowania bliższym i dalszym sąsiedztwem

Cele szczegółowe:

- refleksja nad rolą uważności w procesie twórczym;
- dostarczenie młodzieży wiedzy dotyczącej dokumentu obserwacyjnego;
- zachęcenie młodzieży do odkrywania historii swojego sąsiedztwa.

Czas trwania:

45 min

Metody:

projekcja filmu, uzupełnianie kart pracy, praca z tekstami źródłowymi, dyskusja na forum grupy

Materiały:

wydrukowane karty pracy i teksty źródłowe, kartki A4, długopisy lub ołówki

Przebieg zajęć:

POWITANIE

(rozmowa wprowadzająca – 5 min)

Przywitaj uczniów i wprowadź ich w tematykę zajęć. Powiedz, że podczas lekcji porozmawiacie o tym, jaką wartość ma uważność w relacjach z otoczeniem. Materiałem do refleksji będzie film Teresy Czepiec *Superjednostka*, który opowiada o katowickim bloku mieszkalnym zaprojektowanym według modernistycznej idei maszyn do mieszkania autorstwa francuskiego architekta Le Corbusiera. Zapowiedz, że oglądając film, uczniowie będą mieli do zrealizowania zadanie polegające na odkryciu jak największej ilości informacji dotyczących poszczególnych bohaterów. Podziel klasę na sześć zespołów i rozdaj karty pracy przypisane do każdej grupy (po dwie grupy na jeden typ karty), kartki do robienia notatek oraz w razie potrzeby długopisy. Gdy się upewnisz, że wszyscy zapoznali się z kartami pracy, rozpocznij projekcję filmu.

PROJEKCJA FILMU

(19 min)

Ćwiczenie 1. CO WIDZĘ, KIEDY PATRZĘ?

(pogłębienie zrozumienia filmu, zachęcenie uczniów do praktykowania uważności, uzupełnianie kart pracy, prezentacja wniosków na forum, praca z tekstami źródłowymi – 10 min)

Uczniowie wypełniają karty w grupach, a następnie dzielą się wynikami swoich dochodzeń na forum. Po wymianie informacji i wrażeń wręcz grupom teksty źródłowe z fragmentami wywiadu z reżyserką filmu Teresą Czepiec, która opisuje swoich bohaterów i swoje z nimi spotkanie. Poproś grupy o zapoznanie się z tymi tekstami.

Ćwiczenie 2. CZY JESTEŚMY NA SIEBIE UWAŻNI? DYSKUSJA NA FORUM

(refleksja nad rolą uważności w codziennych relacjach i wprowadzenie do zadania domowego, dyskusja na forum – 15 min)

Zaproś uczniów do refleksji nad filmem i poprzednim ćwiczeniem i porozmawiaj z nimi z wykorzystaniem następujących pytań:

- Czy informacje uzupełnione w grupach pokrywają się z tymi, które przekazuje w wywiadzie Teresa Czepiec? Czy coś was zaskoczyło? Czy jakiejś informacji wam brakuje?
- Jakie odpowiedzi zawarła w filmie reżyserka, by przekazać/zasugerować prawdę o swoich bohaterach?
- Co waszym zdaniem wynika z uważnego przyglądania się mieszkańcom Superjednostki? Jaki jest przekaz tego filmu? Jacy są mieszkańcy katowickiej „maszyny do mieszkania”?
- Jak myślicie: co daje nam uważne przyglądanie się rzeczywistości i innym wokół nas? Czy udaje wam się na co dzień być uważnym?

- Co nam przeszkadza w uważnej obserwacji rzeczywistości? Czym różni się obserwacja od spekulacji? Czy nasze poglądy mogą nam w tym przeszkadzać? Co to znaczy „obserwować rzeczywistość bez uprzedzeń i stereotypów”?

Praca domowa

(5 min)

Po zakończeniu dyskusji przedstaw uczniom zadanie do realizacji po zajęciach. Poinformuj ich, że pracą domową będzie podążenie śladem dokumentalistów takich jak Kazimierz Karabasz, Krzysztof Kieślowski czy też sama Teresa Czepiec, którzy w swoich dziełach zachęcają nas do podglądania niewyretuszowanej rzeczywistości.

Tematami obserwacji i dokumentacji mają być architektura i historie, które można odkryć, przyglądając się uważnie budynkom w naszej okolicy. Doprecyzuj, że zadanie ma być realizowane w tych samych grupach, w których uczniowie pracowali na lekcji, a jego efektem mają być zdjęcia ciekawych, intrygujących domów i konstrukcji budowlanych mogących być wstępem do jakiejś opowieści. Upewnij się, że uczniowie rozumieją, że nie chodzi o fotografie zabytków ani atrakcji architektonicznych, lecz raczej o uważne przyjrzenie się dobrze znanym zwykłym miejscom i popatrzenie na nie innym okiem.

Do zbierania i prezentacji zdjęć możesz wykorzystać jedną z aplikacji pozwalających założyć wirtualne tablice, np. darmową aplikację Wakelet.

To zadanie można zrealizować po lekcji z prezentacją power point opracowaną przez CEO, która pozwoli wprowadzić głębiej temat modernizmu w architekturze. W przypadku, gdy uda się przeprowadzić takie zajęcia, zadanie domowe można przekształcić tak, by polegało na odnalezieniu śladów modernizmu w okolicy i badaniach związanych z tym tematem.

Załączniki:

Załącznik nr 1

Starszy pan z wiatrakiem – czego się dowiedzieliście o tym bohaterze filmu *Superjednostka*? Zapiszcie 10 zdań na jego temat, przy czym ważne jest to, aby były one oparte na obserwacji, a nie na spekulacji. W tym ćwiczeniu najbardziej liczy się uważne patrzenie!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Starsza pani z akwariem – czego się dowiedzieliście o tej bohaterce *Superjednostki*? Zapiszcie 10 zdań na jej temat, przy czym ważne jest to, aby były one oparte na obserwacji, a nie na spekulacji. W tym ćwiczeniu najbardziej liczy się uważne patrzenie!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Superjednostka, budynek – czego się dowiedzieliście o samej Superjednostce? Zapiszcie 10 zdań na jej temat, przy czym ważne jest to, aby były one oparte na obserwacji, a nie na spekulacji. W tym ćwiczeniu najbardziej liczy się uważne patrzenie!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Pan Józef, szewc

Teresa Czepiec: „Pan Józef na co dzień jest szewcem. Ma swój mały zakład w Katowicach, a przynajmniej miał w chwili premiery *Superjednostki*. Spotkałam go w trakcie przygotowań do filmu, kiedy zwiedzałam blok, zaglądając w różne dziwne miejsca, m.in. do garaży. Tam właśnie godzinami przesiadywał pan Józef. W pewnym momencie zapytałam go, czy nie chciałby wziąć udziału w moim filmie, a on się zgodził.

Gdy nam o sobie opowiedział, okazało się, że w życiu prześladowa go pech, który zresztą później dał o sobie znać na planie, gdy pan Józef po wielu latach postanowił wyprowadzić samochód z garażu. Z przerażeniem patrzyliśmy, jak zahacza o ścianę i niszczy sobie światła. Ta awaria była prawdziwym kłopotem, bo żaden mechanik nie chciał przyjechać do tak starego samochodu, a on sam nie miał wykupionego ubezpieczenia, więc nie mógł wyjechać na miasto. Na szczęście miał części do tego samochodu, zakupione jeszcze za czasów głębokiego komunizmu, chłopcy z mojej ekipy wzięli je i jakoś udało im się załatwić sprawę.

Pan Józef twierdzi, że tego typu pech towarzyszy mu przez całe życie. Poruszyła nas historia o tym, jak szukał tabletek dla żony, która w pewnym momencie dostała ataku serca. Znalazł je dopiero w trzecim płaszczu, ale wtedy już było za późno”.

Pani Zofia, emerytka

Teresa Czepiec: „Okolo 20 pań z Superjednostki spotyka się raz w miesiącu w Klubie Seniorek i to właśnie tam wypatrzyłam panią Zofię i jej sąsiadkę z dołu, panią Renię. Ponoć jest także oddzielny Klub Seniora dla panów w bloku, ale jakoś nigdy nie potrafiliśmy go znaleźć.

Pani Zofia jest bardzo optymistyczną osobą, która potrafi sobie świetnie zorganizować czas. Jest też świetną gospodynią – robi np. fantastyczne nalewki, którymi częstowała nas w trakcie spontanicznych imienin, jakie panie zorganizowały dla naszego operatora.

Z kolei akwarium to jest pamiątka po mężu, inżynierze, który sam skonstruował cały sprzęt zainstalowany w jego obudowie. Teraz takie rzeczy się kupuje, ale 30 lat temu nie było to takie proste. Wszystkie te części ciągle działają, ale niestety mąż pani Zofii od dawna nie żyje, a ponieważ to on się tym zajmował, wszystkie rybki też wymarły. Jedynym stworzeniem, które ciągle tam siedzi, jest glonojad Troptuś. Myśmy bardzo ją prosili o pokazanie go, ale on ciągle się chował. Właściwie to cały nasz pobyt u pani Zofii upłynął nam pod hasłem czekania na glonojada.

Tym, co bardzo chciałam przy okazji pani Zofii pokazać, jest upływ czasu i łączność z przeszłością. W pewnej chwili widać jej portret z czasów młodości. To bardzo świadomy zabieg”.

Superjednostka

Teresa Czepiec: „Bardzo mi zależało, by wbrew pozorom to właśnie blok uczynić bohaterem mojego filmu. Blok i całą tę maszynę, całą aparaturę, która jest z nim związana. Chciałam nakręcić film o tym, czym jest dla nas mieszkanie i jak na nas wpływa to, jak mieszkamy. Z zawodu jestem architektką i choć przepracowałam w zawodzie tylko pięć lat, to kwestie relacji człowieka z otoczeniem nadal wydają mi się bardzo interesujące.

W trakcie zdjęć wchodziliśmy w różne zakamarki Superjednostki; chcieliśmy stworzyć wrażenie, że wchodzimy do brzucha wieloryba, w sam środek tej struktury. Nie było to łatwe – np. żeby wejść do szybu windy, musieliśmy ściągać inżyniera, który się nią zajmuje – ale całe to chodzenie po dachu lub gdzieś pomiędzy rurami dawało nam mnóstwo frajdy.

To jest naprawdę niesamowity blok. Są trzy wejścia, przy każdym jest winda, która zatrzymuje się co trzy piętra, bo projektant Superjednostki, Mieczysław Król, stwierdził, że wejście lub zejście jedno piętro nie będzie dla mieszkańców problemem, a można w ten sposób zaoszczędzić. Na trzech piętrach: 2., 8., 14., biegnie korytarz przez całą długość bloku. Inne korytarze nie są całościowe, więc na początku można się tam trochę pogubić, tym bardziej że wszystkie lamperie są do siebie podobne.

Na początku, w chwili, gdy oddawano blok do użytkowania, pod koniec lat 60., mieszkanie w Superjednostce było ogromnym luksusem. Jak na tamte czasy był to bardzo nowoczesny budynek, ze sklepami na dole, własnym klubem, obecnie przekształconym w Klub Seniora. Do dzisiaj w bloku mieszka wielu z pierwszych mieszkańców, o ile nie wyprowadzili się z niego, zakładając rodzinę. W bloku są trzy typy mieszkań: 37, 47 i 53 m² – to trochę za mało dla rodziny z dziećmi. Widać to po strukturze mieszkańców, wśród których zdecydowanie przeważają starsi ludzie i studenci. Zdaniem tych starszych mieszkańców w bloku zrobiło się znacznie ciszej – w dawnych czasach było tam znacznie więcej dzieci, które bawiły się na tych długich korytarzach”.